

Werkwijze ‘Integrale gebiedsprocessen landelijk gebied Noord-Holland’

versie: februari 2022

Inleiding

De provincie Noord-Holland werkt samen met grondeigenaren, pachters, inwoners, natuurorganisaties en maatschappelijke partners aan het versterken, beschermen en verbinden van de natuur. Dat is nodig, want de natuur staat onder druk. De aanpak om de natuuropgave te realiseren komt voort uit de ambitie om het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en de Natura 2000-doelstellingen. waaronder het stikstofbeleid de komende jaren af te ronden. In Noord-Holland werken we in 24 gebieden aan deze opgaven. In veel van deze gebieden start de provincie met zogeheten ‘integrale gebiedsprocessen landelijk gebied’ waarbinnen de opgaven tot uitvoering komen. Onderstaand schema beschrijft de werkwijze voor deze gebiedsprocessen op hoofdlijnen.

	Planproces	Acties			Resultaten			Toelichting				
	Communicatie/ Participatie	Contact met grondeigenaren	Uitvoering maatregelen	In het gebied	Documenten							
						Prov. Staten	Gedep. Staten	Ambtelijk				
2022 - 2023	Verkenning (1 à 2 jaar)	- Check ambities en begrenzingen NNN; - Nader onderzoek (bijvoorbeeld kwelsituatie, kansen voor de natuur en natuurontwikkelingen); - Uitvoeren Beheercheck en vaststellen huidig gebruik; - Vaststellen afbakening gebiedsproces en/of hoe andere opgaven worden meegenomen; - Opstellen voorstel voor pakket aan regionale bronmaatregelen stikstof (wordt opgenomen in provinciebrede Gebiedsplan); - Inventariseren herstelmaatregelen voor tweede fase Programma Natuur; - Projectorganisatie vormgeven, samenwerking opstarten; - Beschrijven van de natuurdoelen in gebied en de kaders en type maatregelen die nodig zijn voor het realiseren van deze doelen.	- Startgesprek met omgeving over de ambitie en mogelijkheden tot participatie; 1-op-1-gesprekken met grondeigenaren en betrokken gebiedspartijen (onder andere mogelijkheden bespreken); - Direct betrokkenen leveren input voor programma van eisen en plan van aanpak; - Direct betrokkenen leveren input voor provinciaal gebiedsplan stikstof; - Presentatie plan van aanpak aan omgeving; - Updates over gebiedsproces en natuurherstelmaatregelen via website provincie, mailings en bijeenkomsten; - Informeren over NNN-herbergrenzing en over mogelijkheid indienen zienswijzen (2x pj.); - Gebiedsplan delen met betrokkenen; - Mogelijk inbreng op onderzoeksvragen of onderzoeksrapporten.	Flexibiliteit in realisatie	- Uitvoeren Natura 2000-herstelmaatregelen 2.o en 1e fase Programma Natuur; - Afspraken over zelfrealisatie NNN; - Benutten kansen stikstof bronmaatregelen; - Adverteren voor mogelijkheden om als gebiedspartij of grondeigenaar(en) met een plan voor realisatie NNN te komen.	- Uitgevoerde Natura 2000-herstelmaatregelen; - Gerealiseerde bronmaatregelen (korte termijn kansen); - Goedgekeurde SKNL-aanvraag of afgesloten kwalitatieve verplichting; - NNN gerealiseerd door particulier natuurbeheer (SKNL); - Verwerving van de gronden door ruiling, aankoop of verplaatsing.	Onderzoeksrapport(en) Gebiedsplan stikstof Aanvraag 2e fase Programma Natuur Plan van aanpak voor plan- en uitvoeringsfase			Gerealiseerde hectares en uitgevoerde bron- en herstelmaatregelen	In de verkenningsfase van het gebiedsproces ligt de focus op het scherper maken van de opgaven, het informeren van de omgeving over de opgaven en het in gesprek gaan met gebiedspartijen (o.a. grondeigenaren/agrariërs, gemeenten, waterschap en terreinbeheerders). Zo wordt onderzocht op welke wijze de uitvoering van de opgaven het beste kan worden vormgegeven en welke mogelijkheden er zijn om hiermee gezamenlijk aan de slag te gaan. De verkenningsfase resulteert in een plan van aanpak waarin de opgaven en contouren van het verdere gebiedsproces staan beschreven. Hierin is ook aangegeven hoe partijen te betrekken bij het proces, waarbij nadrukkelijk ook ruimte wordt geboden om vanuit het gebied met voorstellen en plannen te komen. Ook krijgen we in deze fase de lokale stikstofsituatie scherper in beeld: waar komt de stikstofuitstoot vandaan? En hoe verminderen we de uitstoot en neerslag? Om heldere kaders voor het vervolgproces te kunnen geven vindt in de verkenningsfase een nadere uitwerking van de opgaven plaats. Waaronder een check op de ambities en begrenzingen van het Natuurnetwerk (hierna: NNN). Waar nodig starten één of meerdere onderzoeken als voorbereiding op de planvorming, bijvoorbeeld naar de natuurkansen, huidig gebruik of stikstofbronnen. Ook wordt een beheercheck uitgevoerd. De beheercheck laat zien welke agrarische activiteit (minimaal) nodig is voor het beheer van de natuur. En ten slotte wordt in beeld gebracht welke Natura 2000-herstelmaatregelen in dit gebied moeten worden uitgevoerd en welke eventuele andere opgaven meegenomen worden in het gebiedsproces. Alle eigenaren van percelen die gronden bezitten waarop nog NNN moet worden gerealiseerd, worden geïnformeerd over de opgave, het proces en de mogelijkheden om zelf natuur op de eigengronden te realiseren. Hierover gaan we ook met hen in gesprek. Samen kijken we welke kansen er zijn om NNN-realisatie en afname stikstof mogelijk te maken. Bijvoorbeeld doordat een grondeigenaar zelf natuur wil realiseren of door grondverwerving. Waar deze kansen zich voordoen pakken we deze op. Naast de NNN zijn er andere samenhangende opgaven. Als voorbeeld moet voor de stikstofaanpak voor het gebied een voorstel voor depositiedaling komen. Daarin staat welke stikstofneerslagdaling mogelijk is. Dit voorstel komt, samen met de te verwachten resultaten uit de provinciebrede aanpak en de aanpak van het Rijk, in het provinciebrede gebiedsplan stikstof te staan. De verschillende stikstofaanpakken samen resulteren in het bereiken van de doelstelling voor de stikstofdepositiedaling. Voor de opgaven Natura 2000 en voor het Programma Natuur worden natuurbeheer- en herstelmaatregelen uitgevoerd. De uitvoering van deze maatregelen loopt door in de planvormings- en uitvoeringsfase. Ook wordt bepaald welke nieuwe natuurherstelmaatregelen nodig zijn in de periode 2024-2030. Dit wordt opgenomen in de provinciale aanvraag voor de tweede fase Programma Natuur.	
	2024 - 2026	Planvorming (2 à 3 jaar)	- Bewoners en grondeigenaren leveren inbreng voor de grondstrategie en voor het inrichtings- en beheerplan; - Indienen zienswijzen op inrichtings- en beheerplan; - Doorlopend gesprekken met direct betrokkenen; - Doorlopend updates over gebiedsprocessen via website provincie, mailings en bijeenkomsten.		- Onderhandelingen grondeigenaren op eigen verzoek; - Afspraken maken over particulier natuurbeheer. Actieve grondverwerving; - Vrijwillige verwerving op onteigeningsbasis zodat volledige schadeloosstelling kan worden toegepast. - Uitbrengen formele bieding NNN grond (start traject formele onteigening).	- Onderhandelingen grondeigenaren op verzoek; - Uitvoeren Natura 2000-herstelmaatregelen; - Uitvoeren kavelruilen; - Uitvoeren gebiedsgerichte stikstof bronmaatregelen; - Uitvoeren particulier natuurbeheer.	- Boerderijverplaatsing; - Uitgevoerde Natura 2000-herstelmaatregelen; - Goedgekeurde SKNLaanvraag of afgesloten Kwalitatieve verplichting; - Uitgevoerde kavelruil (herverdeling gronden); - NNN gerealiseerd door particulier natuurbeheer (SKNL); - Verwerving van de gronden door ruiling, aankoop of verplaatsing; - Uitgevoerde gebiedsgerichte bronmaatregelen.	Herbegrrenzingsafspraken Inrichtings- en beheerplan Onderzoeken t.b.v. PIP / Projectbesluit Ontwerp PIP / Projectbesluit			In de planvormingsfase komt er op basis van het Plan van aanpak een Inrichtings- en beheerplan. Daarin staat de concrete invulling van de opgaven op een gebiedskaart vastgelegd. Hierbij is het mogelijk dat partijen uit het gebied, bijvoorbeeld een groep grondeigenaren, zelf de ruimte krijgt om een plan te ontwikkelen. Nadat Gedeputeerde Staten het Inrichtings- en beheerplan hebben vastgesteld, is de gebiedsgerichte invulling van de opgaven bestuurlijk vastgelegd. Het Inrichtings- en beheerplan bevat ook een beheerstrategie waarin zichtbaar wordt op welke wijze de gerealiseerde natuur duurzaam wordt beheerd en een grondstrategie waarin wordt aangegeven op welke wijze de gronden beschikbaar moeten komen. Het Inrichtings- en beheerplan wordt via een projectbesluit (momenteel nog via het provinciaal inpassingsplan) of een bestemmingsplan planologisch vastgelegd. Daarmee is de planvormingsfase afgerond. Naarmate de contouren van het Inrichtings- en beheerplan scherper worden, start de provincie de onderhandelingen om de benodigde gronden beschikbaar te krijgen. Waar zich kansen voordoen, vindt de uitvoering van opgaven in delen van het gebied al plaats. In deze fase worden ook de Natura 2000-herstelmaatregelen, die zijn opgenomen in de 2e fase van het Programma Natuur, opgestart en deels uitgevoerd. Een deel van de uitvoering loopt door in de volgende fase. De realisatie van het NNN is de belangrijkste gebiedsgerichte provinciale maatregel om de neerslag van stikstof te reduceren. Daarnaast komen naar verwachting Rijksmaatregelen en -middelen beschikbaar gericht op het beperken van stikstofneerslag.	
		2027 - 2029	Realisatie (2 à 3 jaar)		- Mogelijkheid tot indienen zienswijzen Provinciaal Inpassingsplan / projectbesluit; - Doorlopend gesprekken met direct betrokkenen; - Doorlopend updates over gebiedsprocessen via website provincie, mailings en bijeenkomsten.	Vrijwillige verwerving op onteigeningsbasis zodat volledige schadeloosstelling kan worden toegepast. Wanneer het niet lukt om tot gezamenlijke afspraken te komen, kan de provincie indien noodzakelijk overgaan tot grondonteigening door het traject van een onteigeningsbesluit en vaststelling schadeloosstelling door de rechtbank in te zetten.	- Uitvoeren inrichtingsplan; - Vastleggen beheerafspraken (incl. eigendomssituaties, grondtoedeling); - Eventuele grondoverdracht aan toekomstige beheerder NNN; - Uitvoeren gebiedsgerichte bronmaatregelen (afhankelijk van beschikbare middelen).	- NNN op gronden gerealiseerd of gronden beschikbaar voor verdere inrichting; - Goedgekeurde SKNLaanvraag of afgesloten Kwalitatieve verplichting; - Uitgevoerde Natura 2000-herstelmaatregelen; - Uitgevoerde gebiedsgerichte bronmaatregelen.	PIP / Projectbesluit Onteigeningsbeschikking Onherroepelijk PIP / Projectbesluit Onteigeningsakte			Na vaststelling van het Inrichtings- en beheerplan start de realisatiefase. In deze fase wordt in grote delen van het gebied gestart met de voorbereiding en uitvoering van NNN-inrichtingsmaatregelen. Daar waar de grond beschikbaar is en de nodige voorbereidingen zijn getroffen (zoals vergunningaanvragen), start de uitvoering. Op basis van het projectbesluit uit de vorige fase wordt het mogelijk om het instrument van onteigening in te zetten voor gronden die niet tijdig beschikbaar komen, ondanks een uitgebreid en zorgvuldig onderhandelingstraject. De inspanning van de provincie is en blijft erop gericht om onteigening uitsluitend als laatste middel in te zetten en tot het laatste moment te blijven proberen om tot overeenstemming te komen met de grondeigenaar. Mocht desondanks een onteigeningstraject worden ingezet dan wordt, om geen tijd te verliezen, gelijktijdig de uitvoering van de inrichtingsmaatregelen voorbereid, zodat hiermee direct na het beschikbaar komen van de gronden kan worden gestart. Verder loopt de uitvoering van de Natura 2000-herstelmaatregelen en het gebiedsgericht stikstofbronmaatregelen uit de vorige fase door.

Gerealiseerde hectares en uitgevoerde bron- en herstelmaatregelen